

Kulturdepartementet
Grubbegata 1
Oslo

Avgitt elektronisk via
www.regjeringen.no/2680857

Vår ref.

Deres ref.
19/6342

Dato
7.2.2020

Høringssvar til forslag om gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighetsforvaltning og om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter

Vi viser til Kulturdepartementets høringsbrev av 6. desember 2019, og benytter herved anledningen til å avgi høringssvar om forslaget til ny lovgivning.

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa. Foreningen ble stiftet i 1978 og har nå i overkant av 5100 medlemmer, spredt rundt over hele landet. NFFO er medlem i de kollektive forvaltningsorganisasjonene Kopinor og Norwaco og er også tilsluttet Kunstnernettverket.

Innledningsvis finner vi grunn til å beklage at forslaget om gjennomføring av EU-direktiv 2014/26/EU er sendt på høring med forkortet høringsfrist. Direktivet og lovforslaget gir omfattende og detaljert regulering av komplekse forhold, både innenfor og mellom en rekke organisasjoner, og fristen 7. februar har kommet brått på for mange av oss.

På vegne av alle norske faglitterære forfattere og oversettere mottar NFFO ved Det faglitterære fond hvert år betydelige kollektive vederlagsmidler, først og fremst fra Kopinor, som i 2019 utbetalte nær 72 millioner kroner til fondet. Fra Norwaco mottok fondet mindre enn 2 millioner kroner. NFFO finner grunn til å understreke at vi har stor tillit til både Kopinors og Norwacos virksomhet, selv om vi i det følgende først og fremst retter oppmerksomheten mot de vederlagsmidlene som innkommer via Kopinor.

Direktivet er lite tilpasset det forhold at norske, og nordiske, forvaltningsorganisasjoner gjennom mange tiår har klarert masseutnyttelse av åndsverk med støtte i åndsverklovens bestemmelser om avtalelisens. For slik masseutnyttelse foreligger det ikke tilstrekkelige opplysninger om den faktiske bruken av de enkelte verk, til at direktivets ideal om individuell fordeling lar seg oppfylle.

Innenfor områder hvor Kopinor har tilstrekkelig informasjon om hvilke enkeltverk som er blitt brukt, fordeles vederlag individuelt. Men individualiserende informasjon om faktisk bruk lar seg altså kun fremskaffe for en liten andel av den enorme massen av vernede åndsverk som Kopinor lisensierer. Kopinor fordeler derfor mesteparten av vederlagsmidlene kollektivt til medlemsorganisasjonene sine. Fordelingen skjer i henhold til statistiske undersøkelser om bruken, og fordelingsnøkler som er fastsatt etter forhandlinger mellom organisasjonene. De statistiske undersøkelsene gir grunnlag for å fordele vederlaget på rettighetshavergrupper med tilfredsstillende sikkerhet, men heller ikke mer.

NFFO ved Det faglitterære fond har ikke større muligheter for å fremskaffe opplysninger om den faktiske bruken enn det Kopinor har. Derfor har vi, i likhet med mange andre rettighetshaverorganisasjoner, etablert et sett av stipendordninger. Gjennom disse spres vederlaget for de kollektivt forvaltede rettighetene utover individer innenfor den rettighetshavergruppen vi er representative for, uten hensyn til om den enkelte er organisert eller ei. NFFOs årsmøter, som også er årsmøter for Det faglitterære fond, har vurdert stipendordningene som det beste virkemiddelet til å få størst mulig andel av de kollektive vederlagsmidlene frem til individer, selv om metoden ikke anerkjennes som individuell fordeling. Vi mener generelt at den enkelte rettighetshavergruppes organisasjon(er) er best egnet til å treffe beslutninger om hvordan gruppens interesser best kan ivaretas.

NFFO ser altså ingen realistiske muligheter for å fremskaffe opplysninger som muliggjør en individuell fordeling i direktivets forstand. Vi vil derfor oppfordre departementet til å utnytte det handlingsrommet som finnes i direktivet og verne om velfungerende, balanserte og effektive ordninger som er etablert i nær tilknytning til avtalelisensbestemmelsene i åndsverkloven.

NFFO stiller seg spørrende til hvorfor departementet i sitt høringsnotat velger å implementere direktivet ved også å legge plikter på den enkelte medlemsorganisasjon i større omfang enn det direktivet krever. Utvidelsen er knapt begrunnet og det er vanskelig å forutse lovforslagets faktiske konsekvenser. Mye trekker imidlertid i retning av at forslaget til gjennomføringslov kan svekke medlemsorganisasjonenes autonomi på en måte som er uheldig for den rettighetshavergruppen organisasjonen representerer.

NFFO leser høringsnotatet slik at departementet legger til grunn at CRM-direktivet går svært langt i å kreve at alle kollektive vederlagsmidler i overveiende grad må fordeles individuelt. I direktivets fortale er det imidlertid flere punkter som samlet gir inntrykk av at dette ikke nødvendigvis har vært intensjonen.

Det vises for det første til fortalens punkt 12 som blant annet sier at direktivet ikke skal gripe inn i etablerte avtalelisensordninger.

For det andre følger det av punkt 26 at «korrekt fordeling» bare er mulig dersom den kollektive forvaltningsorganisasjonen fører register over medlemskap, lisenser og bruken av verk og annet vernet arbeid. Presiseringen viser at «korrekt fordeling» ikke alltid er mulig.

Videre følger det av fortalens punkt 28 at kollektiv fordeling, herunder stipend, må være forankret i medlemsvedtak og at det skal være åpenhet om alle fradrag. Punkt 29 fastslår at fordeling kan skje til *kategorier av rettighetshavere*. Man opererer altså ikke med et ubetinget individualiseringskrav.

Avslutningsvis ønsker vi å påpeke det uheldige ved at en vel begrunnet fordeling av vederlagsmidler i form av stipend til individuelle rettighetshavere, blir sidestilt med «fradrag» til mer kollektiv nytte, som sosiale, kulturelle eller utdanningsmessige tiltak. Det bør gå tydelig frem av loven at det kan være legitimt å fordele vederlagsmidler i form av stipend, når forholdene ikke ligger til rette for «ekte» individuell fordeling.

NFFO er som nevnt medlem i Kopinor og Norwaco og tilsluttet Kunstnernettverket. Vi gir derfor generell støtte til de hørings svarene som avgis av de nevnte organisasjonene.

Med vennlig hilsen

Arne Vestbø
generalsekretær